NOVICE

kmetijskih, obertnijskih in narodskih rečí.

Novice izhajajo v Ljubljani vsak teden dvakrat, namreč v sredo in saboto.

Odgovorni vrednik **Dr. Janez Bleiweis.**

Veljajo za celo leto po pošti 4 fl., scer 3 fl., za pol leta 2 fl. po pošti, scer 1 fl. 30 kr.

Tečaj XI. V sredo 7. septembra 1853. *List 72.*

Popis, kako delajo hrušovc ali jabelčnik *v Šent-Jurski fari Savinske doline na Štajarskem.*

Sadja (voča) tukaj v koritih ne tolčejo s tolčkami, kakor je sploh po svetu navada, ampak imajo posebno hvalevredno pripravo, s ktero gré delo veliko hitrejši od rok.

Sadje se namreč tako mučka, da v nekoliko krivem, dva sežnja ali še več dolgem koritu se mlinski kamen po koncu semtertje poriva. Trideset pavcov ali sežinj visoki kamen je blizo tri sežnje dolgemu vitlu ali valcu (Wellbaum) pri koncu nataknjen. Drugi konec valca je močnemu stebru na tako vižo prikljenjen, da se valc z mlinskim kamnom obračati dá. Korito je toliko prostorno, da se kamen valivši stene ne dotikuje; na koncih korito ni v nagel ali ojster kot, ampak v breg na kroglo izsekano, da kamen v konec ne buta, ampak se v klanec potaka, in sam spet nazaj zavalí.

Na vsaki strani valca za kamnom en človek stojí, ki z eno roko kamen poriva, z drugo roko pa z lično lopatico ali s palico sad pod kamen ravna. Kamen smé na kraji kroglo ali voglato obsekan biti, sploh jih imajo s kroglim robom.

S tako rabo dva človeka brez posebnega truda v dvéh urah in še poprej sadja za polenak jabelčnika alih rušovca namučkata; se vé, da tepek hitrej ko drobninc ali lešnač.

Dovolj je, če imajo le nekteri kmeti take mašine, h kterim drugi svoje sadje vozijo in za majhino plačo v kratkem pijačo dobijo.

Samo po sebi se razume, da popisana raba je namest tolkanja, in da mora zmučkano sadje še v navadno tiskavnico (prešo) priti, iz ktere še le mošt teče. H-k.

Kam naj se vsajajo sadne drevésa, in ktere plemena naj se izberajo.

(Dalje.)

Kadar se svét prekopuje za vsajo sadnega drevja, naj se to delo marljivo opravlja; vsaka gruča ali kepa razpokane zemlje naj se, kar koli je moč raztolče, vsaka debela korenina naj je od plevéla ali kakošnega drevésa, in vsak veči kamen naj se verže na stran, in jama naj se lepo poravná.

Je svet spodej pešen ali kamnit, ali če je ena lega zemlje bolji, druga slabji, vselej je pri prekopovanju tako ravnati, da malopridna plast ali lega pride zgor, da se bo sčasoma zboljšala, korenine drevésa pa pridejo spod koj na boljši zemljo, na kteri ima za vès čas obstati.

Če veliko sveta ali velik prostor hočemo s prekopanjem (rajolanjem) v sadni vert prenarediti, se to delo tako opravi, da se od enega konca zemljiša po dolgem ali širokem skoplje pervi graben 2 do 4 čevlje globok, iz kterega se zemlja na vunanjo stran zmeče; je pervi graben narejen, se skoplje vštric njega drugi, in tako naprej po celem zemljišu; izkopana zemlja se pretresa in odbera se veči kamnje; zasipa se poredoma drugi graben z zemljo tretjega, tretji s zemljo četertega in tako naprej, zadnji graben se zasuje z zemljo pervega. Gledati pa je pri tem kopanju in zasipanju, da se izkopljejo grabni povsod enako globoki in se tudi povsod enako in lepo zasujejo, da se pozneje zemlja nikjer ne vdira.

Je tako prekopana zemlja zlo slaba, ali če je že poprej na tem mestu hirajoče drevje stalo, naj se še le čez 2 leti potem vert na tem mestu napravi, berž po prekopanju pa zemljiše dobro pognojí, in skoz dvé poletji krompir ali repa na to zemljiše sadí in pridno obdeluje. Drugo leto v jeseni naj se sadí drevje.

Le če zemljiše ni mokrotno ali če zemlja ni preslaba, naj se kmetovavec loti take prenaredbe, sicer pa ne, ker bi stroški na mokrem ali na prepešenem svetu preveliki bili, da bi se tako zemljiše zboljšalo.

Komur bi pa pri vsem tem za stroške ne bilo, da bi se vendarle hotel podstopiti na omenjenih zemljiših zboljšanja, naj takole ravná:

Prepešena zemlja se mora s teško zemljo, z ilovco ali navadno travniško zemljo in s cestnim blatom pomešati.

Z mokrim zemljišem je pa še več opraviti. Zvediti je tukaj vpervo: od kod močirnost pride, ali ker zemljiše prenisko leží, da se deževnica steka in odtekati ne more, — ali da se voda izceja iz podzemeljskih studencov.

Ako je lega zemljiša preniska, se morajo globíne zasuti in svet vzdigniti, — ali če bi to mogoče ne bilo, se morajo vodotoki (grabni za odtók) napraviti, in scer tako po legi zemljiša, da se iz več manjših grabnov odteka voda v veliki graben, kteri potem vso nabrano vodo odpeljuje. Iz grabnov izkopana zemlja se razdelí po zemljišu, in če je treba, se je še več od drugod navozi.

Če pa zemljiše nima na nobeni strani odtoka, si zamore kmetovavec še tako pomagati, da si v enem kotu velik graben kakor za bajer napravi, v kterega se napeljejo vsi drugi grabni.

So pa na zemljišu podzemeljski studenci, ki močirni svet delajo, ni nikakor mogoče ga prenarediti za sadjorejo pripravnega, tudi z drênažo se ne dá v tacih okoljšinah nič prisiliti; drevésa na tem svetu ne bojo nikdar zdrave in terpežne.

(Dalje sledí).

Jezikoslovni pogovori.

„Skupnik“ in „skutnik“, oboje med Slovenci.

Ko sim v 64. listu „Novíc“ odgovor gosp. Kapelle-ta gosp. Kobetu bral, se mi je prec dozdevalo, da imata v poglavitni reči oba gospoda prav, — da je slišal ti v Semiški okolici in v Ručetni vasi Černomáljske *) fare (pa na dalje od Černomlja proti Semiču) govoriti „skutnik“ (prav po Semiški skjutnik ali skütnik), uni pa v Černomáljski in Metliški okoli nikoli „skutnik“, ampak „skupnik“. Tega sim se res takole prepričal.

Prebravši v 68. listu drugi precej ostri odgovor poprašam — ravno v Metliki prebivaje — berž svojo v Rosavnicah blizo Metlike rojeno mater, je li ji znana beseda „skutnik“. Odgovorila mi je, da ni. „Kaj pa skupnik?“ — „„To se zna. Skupnik je odraščen fant, kterega zakonski ljudjé, ki nimajo svoje dece, za sina vzamejo, mu svoje premoženje dajo in ga oženijo, potem do smerti skup živijo. Majhenemu detetu, ki ga za svoje vzamejo, pravijo rejenec, rejenka.

Berž potem grem in vprašam zvunaj deklo iz Lešča blizo Metlike doma. Tudi ona ni nič vedila od skutnika, skupnik pa ji je bil dobro znan. Še veliko drugih iz Metliške fare mi je odgovarjalo na moje izpraševanje razločno „skupnik“ ne „skutnik“. Neki kmet iz Slamne vasi mi je kakor mati moja brez mojega nagiba besedo „skupnik“ tako razlagal, ker potem tak fant s tistimi ljudmí skup živí. Kmalo po tem pride v hišo neki kmet iz Dola (tudi blizo Metlike). Tudi njemu ni bila beseda skutnik znana, dobro pa skupnik. Skupnika mi je poterdila tudi neka Černomaljka, od skutnika ni pa, je djala, še nikdar slišala. K sreči so bili pri sosedu zidarji iz Semiča doma. Skočim in poprašam vedičen enega izmed njih: „Brez zamere, ali vam je znana beseda „skutnik“? Semičar molčí. — Rekši jo moram po Semiški zaviti, ne mara, da bo potlej vedil, vprašam na dalje: Kaj pa „skütnik?“ Semičar odmaje z glavo. Že sim se za g. Kobeta bal. Ga vprašam, je li pa že slišal besedo skupnik ali sküpnik. Že mož odmajuje, kar se mu uteče domača hči (Metličanka), rekoč: Ali ne veste? to je tak fant, ki ga kdo k sebi za sina.... A, skütniki, skütniki (in plur. numero), se oglasí zdaj Semičar. — Kakor nalašč prinese kmalo potem neki Cerovčan Semiške fare k nam hrušek na prodaj ponujat. Tudi on ni nič vedil od skupnika, skütniki (spet in plur. num.) so mu pa bili dobro znani. — Gosp. Rabič, kaplan Metliški, mi je pa pravil, da je več ljudí tudi iz Semiške fare zastran tega vprašal, ki so djali tudi razločno „skupnik“ ne „skutnik“. Gosp. Teran, kaplan fare Podzemeljske, je pisal gosp. Rabiču — pismo sim tudi jaz bral —, takole: „Povsod v našej fari se prav razločno veli „skupnik“, tako tudi v fari Adlešički, nič manj velé i bližnji Horvati (za daljne — piše gosp. Teran — mi ni znano) le skupnik. Tega sim se na lastna ušesa velikrat (posebno 19. junija t. l. na proščenju — žegnanju — v Gribljah pri sv. Vidu) prepričal.“

Tudi meni je odgovoril Horvat iz Bobnaric ($^3/_4$ ure od Metlike) razločno: „skupnik, ne skutnik“.

*) Mestu je ime Černomelj, pa pravijo Černomáljski, ne Černomeljski. Pis.

Iz tega vidimo, da je res, da je slišal g. Kobe v imenovanih krajih govoriti le skutnik, g. Kapelle pa po Metliški in Černomáljski okolici nikdar drugači kot skupnik, da imata tedaj v tej reči oba prav, in da g. Kapelle-tu ni treba skupnika preklicavati. Čudno je pa, da ni nobeden slišal obojega, ali mogoče je. Ako bi bil mene kdo pred nekoliko dnevi vprašal, sim li že besedo skupnik kterikrat v Metliki slišal, bi bil moral rêči, da nisim. Zdej sim jo pa. Iz tega se vidi, da ne smé nihče rabe kake besede v kterem kraju terdovratno tajiti, zato ker je ni ondi on slišal. Popraševati je treba. Vsi ljudjé vse znajo. Veliko je Metličanov, ki niso tudi besede „skupnik“ nikdar čuli. Veliko starih čistoslovenskih besed se je le v posameznih hišah ohranilo.

Vernimo se spet k skupniku in skutniku. Slišali smo, da beli Krajnci oboje govoré. Vsak bo menda zdaj vprašal: Ktera beseda je pa bolja? — Po moji misli tista, ktera se nahaja v takem pomenu v staroslovenščini ali v večini drugih narečij slovanskih. Kar se mene tiče, nisim našel ne „skutnika“ ne „skupnika“ ne v staroslovenščini, ne v slovnikih slovanskih narečij, kolikor jih imam pri roki. O priliki bom iskal še po drugih bukvah in popraševal tudi druge Slovane. Prosim, da bi bila volja tudi drugih gospodov, pomagati mi, in da bi hotel, kteri pervi kaj tacega najde, tisto sl. vrednîštvu Novíc oznaniti.

Da so (po misli g. Kobeta) morebiti odraščenega fanta na skut (na naročje) devali, kakor devajo Poljanci kolenčiča (okoli Metlike „nakolenče“) nevesti na kolena, to je le morebiti, to ni še dognano. Dognano bi bilo, ako bi kje verjeten popis take navade našli ali verjetno ustno izročilo slišali. — Veliko verjetnejša je izpeljava od „skup“.

Pravdo bi tudi tisti dognal, kdor pervi ktero sploh znano besedo razglasi, v kteri Šemičarji namesto *p* očitno napačno glas *t* rabijo, ali pa da Metličani v kteri znani besedi namesto *t* očitno napačno glas *p* izgovarjajo, kakor nekteri Slovenci glas *t* z glasom *k* zamenjevajo, na priliko: *k*nalo, *k*laka, *k*eden, namesto: *t*nalo, *t*laka, teden itd. Tukaj moram po pravici povedati, da Slovenci Metliške, Černomáljske in Podzemeljske fare (razun malo krajev) vse besede tako razločno izgovarjajo, kakor jih pišemo. Šemičarji pa močno zavijajo in soglasnikov prav razločno ne izgovarjajo. Pa brez zamere sicer poštovani sosedje! — Bodi si pa bolja ktera koli, v spisih bo treba skupnikom med serpki (—) pristavljati skutnike, — skutnikom pa skupnike, ako bomo hoteli, da nas bodo vsi Slovenci (ali vsaj vsi beli Krajnci) razumeli.

Ne mara pa, da ste res obe besedi enako dobri tudi po jezikoznanskih postavah. Po Miklošičevem „lexic. ling. slov. vet. dialecti“ pomeni namreč skut sinus, fimbria, — skutati *) pa componere (skladati, zlagati, zdevati, skup devati). Pomen zadnjih besed bi se vjemal tudi s pomenom „skupnik“. In tako bi bila zloga med skutniki in skupniki. Toda si ne upam tega še za terdno rêči. V nobeni reči se človek tako lahko ne prenagli, kot v izpeljavanju besed. Po daljnem prebiranju in premišljevanju vidi, kako se je zmotil.

Zdaj pa naj tudi povém, zakaj sta Šemičarja le v višebroju (in plur. numero) govorila. Zato ker si mislijo skutnika in ženo njegovo, ktera je proti takim starišem ž njim v enaki razmeri. Pravijo: „Zato, ker nima svojih otrok, bo skutnike vzel“. Zakaj ne govoré v takih primerlejih v dvobroju (in duali) bo vedil vsak, kteri se je količkaj s slovensko slovnico pečal.

J. Navratil.

*) *u* po staroslovenski = *oy* (*ou*). Pis.

Zgodovinske reči.

5. *Ali se je duhovna oblast Solnograških škofov kdaj na Krajnsko stegnila?*

(Konec.)

Kako dalječ pa da je djanje Solnograškega škofa Arnona seglo, se na tanko spozná iz besed neimenovanega pisatelja, na ktere se je do zdaj premalo gledalo. Zakaj stojí tako zaznamovano: „Pipin, sin Karlna Velicega, je šel v letu 796 skozi del dolnje Panonie memo Neziderskega jezera reke Rabe do Drave (ad lacum Pelisso, et flumen Hrabba usque ad Dravum fluvium), in je ostanjke Slovencov in Hunov Arnonu, Solnograškemu škofu izročil, jih v véri poučiti". Dalje spet: „V letu 798 je Karl ukazal Arnonu, iti v strani Slovencov, in tisto deželo v naši véri preskerbeti. Teodorik je bil v škofa posvečen, kterega sta Arno sam in vojvoda Gerold v Slovenio (Sclaviniam) pripeljala, in mu kakor škofu zročila tisto stran Gorotancov in njih meje na severnem bregu Drave (ab occidentali parte Drave fluminis), dokler da se Drava v Donavo zlije". Iz teh besed je očitno, da Solnograški škof ni segal na južni breg Drave, še na Koroškem in Štajerskem ne, manj še na Krajnskem. S tem ni rečeno, da ni nikdar noben Solnograšk mašnik Drave prestopil, ampak le to, kaj da je sploh veljalo. Tudi med cerkvami, ktere so dalje v tistim spisu imenovane, nobena kolikor se da razločiti, ne zadeva na Krajnsko, ampak le na Koroško in Štajersko, in sicer unstran Drave.

Kar pa zadene Oglejske patriarhe, že Valvazor pové iz spričevanja Sigonijevega (C. Sigonius lib. 2. de regno Italiae), da si je patriarh Janez II. leta 670 prizadeval za spreobernjenje Slovencov; dalje govorí od sv. Pavlina, da mu je Alkuin, učeni in sloveči mož na dvoru Karlna Velicega, v listu od leta 795 prigovarjal, si za pobožno delo med Slovenci prizadevati, ravno tako, kakor je v letu 798 tudi Arnonu, Solnograškemu nadškofu, priporočeval. Od tistega lista, kteri je 112 med Alkuinovimi, tudi žl. Rubeis v spominkih Oglejske cerkve pripoveduje; zraven še pristavi iz življenja sv. Pavlina pri Ferrarii (Ferrarius in catalogo Sanctorum Italiae), da se je tudi za oznanovanje sv. evangelia trudil, s kterim je ljudstvo v Gorotanu in bližnje narode k véri v Kristusa pripeljal.

Te spričevanja so zadosti očitne, dasiravno bi si prijatel zgodovine še kaj bolj posebnega najti želel, kaj da se je na južnem bregu Drave, zlasti na Krajnskem za sveto véro godílo.

Po vsem tem se da skleniti, kaj da je zadeval prepir med Oglejskim patriarhom Ursom in Solnograškim nadškofom Arnonom, kterega je cesar Karl leta 811 razločil. Ni bilo namreč prašanja, ali ima Solnograški nadškof na južnem Dravskem bregu kaj duhovne oblasti; ampak to: ali ni oblast Oglejskih patriarhov na severnem bregu prikratena, kjer so jo nekdanji čas imeli. Cesar, kteri Solnogračanom ni hotel jemati, kar jim je bil že zročil, je razsodil, da naj Drava meja škofij ostane. P. Hicinger.

Slovanski popotnik.

* Družtvo sv. Mohora naznanja, da so premilostljivi Lavantinski knezoškof, g. Slomšek, v svojej neskončnej dobroti sklenili: „življenje svetnikov" na svoje stroške izdati in družtvu sv. Mohora toliko iztisov izročiti, kolikor je treba, da vsak družtvenik en iztis dobí. Do mesca oktobra t. l. pride I. polletje od „življenja svetnikov" na svitlo, in vsak družtvenik dobí svoj iztis. Prodajala se bo ta knjiga po odbornikih tega družtva tudi po vsih mestih, kjer so odborniki družtva.

* Ministerstvo uka je napravilo zbirko vsih učenih knjig od časov Marie Terezie do naše dobe.

* Gosp. Skřivan prestavlja po naročilu ministerstva uka „Močnikovo aritmetiko za drugi red nižji realke" v česko.

* Odbor gališko-ruske matice je imel 4. augusta sejo, v kterej je bilo sklenjeno „molitvennik" v 3000 iztisih izdati. Naprosil se je tudi gosp. Galka, da bi spisal zgodovino bibliško za normalne šole. Poslednjič se je posvetovalo o tem, na kak način da bi se zgodovina gališke zemlje izdala. Gospod predsednik Kuzemsky je naznanil, da je nek ud gališko-ruske matice obljubil, darilo dati za spis tacega obsežka v narodnem jeziku, ki bi potrebam sedanjega časa zadostil. Poslednjič je bila sostavljena komisija za to opravilo, v ktero so bili zvoljeni: Janovsky, Věnkovsky, Kulčicky in Žukovsky.

* Ministerstvo uka je dalo spisati za rusinske narodne šole slabikar in pervi del berila. Slabikar je bil sostavljen po spiritualu Lvovskega semenišča Kulčickem, in pervi del berila po gospodu dekanu Dobřanskem.

* V Varšavi je gosp. Polujanski za tisk pripravil poljsko delo pod naslovom: „Opisanje lasów (gojzdov) królestwa polskiego i zachodnich gubernij cesarstva rosyjskiega, pod wzgledem historycznym, statystycznym i gospodarczym". To delo se bo v štirih zvezkih izdalo.

* V Vilni je ravno v tisku prestava Stöckhardove kemije: „Škola lučby".

* Ludovik Zejszner, profesor v Krakovem, bo izdal svoje po raznih časopisih raztresene izdelke slovstvene.

* Ilirska slovnica gosp. prof. Babukića, ki bo obsegla 15 do 16 pol bo še pred početkom prihodnjega šolskega leta na svitlo prišla.

* Gosp. Kaeser, knjigotiskar je izdal na svoje stroške česko i nemško prestavo Franklinovega spisa: „Cesta k bogastvu".

* Rusko imenitno delo: „Opita občesravnitelnoj grammatiki ruskago jazika" se že v drugo tiska.

Slovensko slovstvo.

„Žganju slovó! vojskó!" Na svitlo dal duhoven Ljubljanske škofije; natisnil J. R. Milic v Ljubljani 1853.

„Žganje, ktero so Arabci pred 800 leti nesrečno znajdli, je skoz celih 600 let v lekarijah v versti strupov dobro zaklenjeno bilo" — pravi gosp. pisatelj teh bukvic v predgovoru. „Pred 200 leti je ta strup iz svojiga zapora pobegnil ter dolgo še skrivaj in na tihim ljudém škodo delal. Še le pred kakimi 80 leti je očitno med ljudmí razsajati začel, naj huje v zgornji Ameriki, na Irskem in pozneje tudi v zgornji Šlezii in od teh krajev je tudi druge bližnje dežele s svojo strupenico premrežíl, in zdaj tudi naše domače". — Treba se tedaj, da se ljudstvu bukve v roke podajajo, v kterih je s prepričljivo besedo škodljivost nezmerne pijače žganja in prav po domače razlaga. Častitimu gosp. Janezu Volčiču gré hvala, da je oboje to prav dobro zadel, in živo priporočaje to knjižico vsim, ki so v stanu jo vpeljati med ljudstvo, razodenemo le iskrene želje: naj bi lepi poduki ne ostali glasi vpijočega v pušavi, kakor so žalibog! ostali enaki poduki hvale vredne knjižice „Čujte, čujte! kaj žganje dela!" Natis bukvic je ličen in vse hvale vredin. Dobiva se pri bukvovezu g. Kremžarju po 15 kraje.

Novičar iz slavenskih krajev.

Iz gornje Polskave na Štajarskem 2. sept. Tudi naše vinograde oblezuje grojzdna bolezin, ene bolj ene manj. Nekako razločen od tertje plesníne je pa toti prikazek na nekterih grojzdih: celi grojzd je viditi zdrav, sperva se le ena jagoda zgerči, kakor civeba; je še zelena, pa kmalo zvene in rudečkasta postane, kakor češplja, ki se je skoz pol dné v pêči sušila; — kmalo se reveč jagod tako premení in poslednjič tudi grojzdni recelj od spodej gor. Menim da presilna sparica je tega kriva. Poslednje 3 tedne je cena vina zlo poskočila, štertín je za 15 fl. sr. dražji.

Še neko posebno novíco vam moram povedati iz našega kraja; stavim kar hočete, da takošne še niste imeli v „Novícah“, pa ne da bi mislili, da je le pripovedka, je čista resnica, čeravno se bojo častiti bravci, posebno pa oženjeni možje, čudili nad njo in jo komaj verjeli. Tale je: En gostač se je iz žalosti, da mu je 70 let stara žena umerla, v gojzdu (Jamu je 70 let stara žena umerla, v gojzdu (Javorniku) obesel. Prezvestega moža, ki ni mogel več živeti brez drage svoje, čeravno 70 let stare, zaročnice, se pokopali tikama njenega groba.

Iz Šmarske okolice na Dolenskem. Treba bi bilo tudi iz naše okolice povedati, da letína ne bo kaj prida, pa kaj pomaga to? Raji povém: kako dobro je pašnike (gmajne) razdeliti, po očitni skušnji. Na lani omenjeni gmajni Nacikavi se bo, če bo po sreči šlo, letos pridelalo prosa okoli 50, ovsa 25, ajde blizo 15 mernikov; sena se je nakosilo 50 centov. Lejte, koliko dobička eno samo leto razdelitev pašnikov donese! Lejte koliko zakladov (šacov) je še zakopanih, kterih pa nočete izkopati, ker vam je morebiti delo preveč, da bi pusti svet predelali v rodovitno njivo ali senožet; naj se pomisli, da „celò brez muje se čevelj ne obuje“.

M. J.

Novičar iz mnogih krajev.

Ker bo železnica od Dunaja do Glognica s 1. prihodnjim mescom cesarska postala, se že delajo priprave izročiti jo novemu in gotovo boljšemu gospodarstvu. — Kdaj bo nek gostivnica na postaji Celjski kaj boljši! Le ena tožba vsih popotnikov je: da slabeje (čeravno dosto drage) postrežbe z jedili ne more po širokem svetu nikjer biti. — Po naznanilu Dunajske banke je znesla pretekli mesec zaloga srebra 44 milionov in 677.652 fl., banknotov pa je bilo med ljudstvom za 191 mil. 932.226 fl., po tem takem se je znesek banknotov memo predzadnjega mesca pomnožil za 737.273 fl., zaloga srebra pa pomanjšala za 63.411 fl. — Iz Slavonie in Sirmie, ki ste znani kot naj rodovitniši češpljevi deželi, se zvé, da so češplje tako polne, da se vse šibí; tudi na Horvaškem jih bojo dokaj pridelali. — Tudi na Ogerskem se je prikazala grojzdna bolezin, čeravno se je poprej mislilo, da po ogerski šegi obrezovanih tert se plesnjína ne loti. — Duhovne vaje za Dunajsko škofijstvo so se končale 2. septembra; vdeležilo se jih je le 82 duhovnov. — Že dolgo ni bilo nič imenitnišega znajdenega, kakor je ta znajdba, od ktere ravno slišimo, namreč iz vode (to je, vodenogaza) prav na prosto vižo (s pomočjo elektro-magnetične naprave) si svečavo, pa tudi kurjavo napraviti. Že se je v Londonu osnovala družba, ki bo nek svečavo mesta na to vižo prevzela. Vsaka hiša v mestu in na kmetih, vsaka fabrika itd. si zamore to napravo omisliti, s ktero se luč in oginj brez dima in brez nevarnosti napravlja. Da bi pač prišel kmalo čas, da si bomo z vodo svetili in kurili! Beži bomo to svojim bravcem naznanili. — Tistim, ki radi kavo (kofé) pijó, naznanimo veselo novíco, da po preiskavi slavnega kemikarja Payen-a v Parizu se je zvedilo, da černa kava s polovíco mleka zmešana in s cukrom oslajena je na pol bolj redivna, kakor mesena juha (župa). — Gosp. provikár dr. Knobleher je že došel v Aleksandrio, od kodar bo nove misionarje v Kartum spremil; spremlja pa njega neki glavár Vari — zamorcov, ki je precej brihten pa sila radoveden mož, in ki ima navado, da, če kaj novega vidi ali sliši, svoje veselje in začudenje s tem razodeva, da začnè na glas prepevati. — Okoli 8. in 10. tega mesca se pričakuje odgovor cara rusovskega: ali je s tistimi prenaredbami zadovolin, ki jih je sultan v Dunajski predlog vrinul. Čudno je, kako se na Rusovskem odhod rusovske armade na Turško razlaga; tako je nedavnej neki pop blizo Varšave pridigoval ljudstvu, da repata zvezda (ktero smo povsod vidili) je ravno tista zvezda, ki se je ob času rojstva Kristusovega trem kraljem v jutrovi deželi prikazala; ona stojí nad Carigradom in je znamnje, da tje tje je poklicana rusovska oblast, odtod razširiti edíno zveličavno véro rusovsko po svetu! Ker se pa rusovska armada predolgo obotavlja na svojem potu, zato se ne svéti zvezda tako jasno, kakor bi se scer svétila!! (Berž ko ne, bo pokel tisti pop, je zginila in oblišela zdej popolnoma, ko armada ne bo šla nad Carigrad.) — Posnemanja vredna je unidan v Novem Jerseju (v severni Ameriki) dana postava, po kteri se vsak pijanec za norega ima in tudi tako ž njim ravna; postavljajo se pijancom kuratorji, ki oskerbujejo njih premoženje.

Žandarska *).

Čuj! žvižgajo krogle, iz gošče hruše
Motivci mirú, tolovajska druhál;
Bilé njih stanovje so hoste tamné —
Jih meč li osvete še ni pokončal?
Kdo ugrabi derzúne? Kdo užuga jih mar?
Kdo tvega življenje li? — hrabri žandar!

S plamenom oj! koča samotna gorí;
Kak poka in derska! pomoči nikjer —
O čujte, kak vek se do neba glasí!
Kak rad, o kak rad bi pomagal vsakter!
Kdo reši pa, kdo gasí? Bog ga obvar!
K' sosipa tramovje se? — smèli žandar!

Ob cesti pojema nebogljen otrok;
Spojeno je dete, ki nima domú;
Kdo sroti priskoči, pomaga navskok?
Nikdo li nja milega čul ni glasú?
Poglejte, z otrokom možá! Kdo je mar?
Gojitelj ti deteta — blag je žandar!

Spustila se mirna je noč na stvarí,
Objela je mesta, dolíne, goró;
Vsakdo že zatisnul je trudne očí,
Le zvezde na neb' še migljajo svitló!
Kdo čuje pa ž njimi, zmir čerstev? Kdo mar?
Ko sladko vi spavate? — jaki žandar!

V ravnanji in ponaši, kak lep in močán!
Kak prost, al možát, ko nevarnost pretí!
Sam Bog gleda na-nj iz nebesnih polján,
In angeljček varh nad njim varno budí;
Ljubav pa, ko opravlja zvečer hvalodar,
En „Očenaš“ moli tud za te — žandar!

Jeriša.

*) Ta pesem, ktero je v nemškem jeziku slavni pesnik dr. Hirsch zložil, je v c. k. deržavni tiskarni na Dunaju neizrekljivo lepo natisnjena, v glasbo djana, na vse žandarske polke razposlana in v več jezikov že prestavljena. Mislim toraj slovenskim žandarjem ustreči, ako jim jo s tim tudi v njih domačem jeziku podam. (Tudi naš gosp, J. Fleišman je ti slovenski pesmi napév zložil). Prevoditelj.

Natiskar in založnik *Jožef Blaznik v Ljubljani.*